

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919 | 9139191@gmail.com

דבר מלאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וארא תשפ"ד שנה י | גליון מס' 516

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

פתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

ברוך מתיר אסורים

בלילה, בעת שאנו ישנים ואיננו מושלים באיברינו להניעם כרצוננו, נחשבים אנו כאסורים. לפיכך תקנו חכמים שמדי בקר בקומונו משנתנו, בעת שמתחדש בנו כוח הנית האסורים, נודה לבואנו בברכת "מתיר אסורים", על שהוציאנו ממאסר שנת הלילה והעניק לנו את היכלת לנוע, ביציבות ובבטחה.

נסח הברכה "מתיר אסורים" תקן על פי לשון הפסוק (תהלים קמו ז): "ה' מתיר אסורים". ואכן, לא לחנם תקנו חכמים להודות על היציאה ממאסר שנת הלילה, בלשון שבה משבח דוד המלך את הקב"ה על שהוא המתיר את קשרי האסורים בבית הסהר ומשלהם לחפשי ברצונו, שכן ענינו של שתי פעולות אלו שוה, שבשתייהן משתחרר האדם ממאסר.

חשבתיו להוסיף ולבאר עוד, שהסבה שחכמים בחרו בלשון "מתיר אסורים" כהודיה על התחדשות כוח הנית האסורים, היא כדי שנופנים ונבין את האמת הפשוטה, שאלמלא היה מחדש בנו הבורא מדי בקר את כוח תנועת האסורים, היינו באמת כאסורים בבית הסהר! שהלא עינינו הרואות שאדם על"ע משתק בגופו ואינו יכול להניע דיו ורגליו, במדה מסימת תנועתו מגבלת בהרבה מתנועת האסיר בבית האסורים.

בימים שכלנו כואבים בכאב החטופים הרבים השבויים בידי אויב מר ואכזר, מן הראוי שנתחזק באמירת ברכה זו בכונה; לפני אמירת הברכה נעצר להגיע ונחשב על עמק ההודאה הנדרשת מאתנו, ומתוך כך נוסף ונכון לבקש מעמק לב על פדיון אחינו המתונים בצרה ובשבביה בידי צוררי ישראל, שגם הם יזכו במהרה לברך "ברוך מתיר אסורים".

אם נוסף ונתבונן, גם המאשפזים הרבים בבתי חולים הם בבחינת אסירים, ואם כן אפוא גם עליהם ראוי לכוון ולבקש שיתרפאו וישתחררו ממאסר חלים. יתכן שמשום כך אף נסמכו השבחים "רופא חולים ומתיר אסורים" בברכת "אתה גבור" שבתפלת שמונה עשרה, שכן אף החולה שהתרפא, כמוהו כמשתחרר ממאסר.

זה המקום לחדד על חשיבותה היתרה של פונה זו, במיוחד בענינת אמן אחר ברכה זו, וכבר נודע כי ראשי תבות הפתוח (תהלים ב ג): "ונתקה את מוסרותימו" - הוא 'אמן', ובנדאי יש בכך רמז לנתוק פכלי המאסר מאסירי ישראל בזכות ענינת אמן.

ובכן יהי רצון שבזכות ההתחזקות באמירת ברכת "מתיר אסורים" וענינת אמן אחריה בכונה, נזכה במהרה לראות בהתגשמות הבטחת "ושבו בנים לגבולם" (ירמיהו לא טז), אמן ואמן.

בקריתא "ונתקה את מוסרותימו".

שבת שלום,

יצחק ז"ל מנחם ל"ן

תפלתם של ישראל מחמת המצרים

"וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי" (וה)

דרש רבי דוד שלמה איבשיא, בעל הערבי נחל:

מטבע האדם, כל עוד הכל מתנהל אצלו כשורה, אין הוא נוהג דעתו להנע מפני בוראו, ורק בעת שפוקדת אותו צרה, הוא נכנע מפני בוראו ומתחנן לפניו שיצילנו מצרתו. באותה שעה ראוי שיתחרט ויבוש מפני בוראו על אשר לא השפיל להנע לפניו בטרם פקדתו הצרה. חרטו על העבר נחשבת לו לאדם כאלו התפלל עוד לפני שבאה עליו הצרה, והרי זו היא התפלה הראויה, כפי שאמרו חכמים (שבת לב א): "לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם יחלה, אומרים לו: הבא זכות והפטור".

לכך רמז הכתוב שלפנינו: "ונאקת בני ישראל" היתה על: "אשר מצרים מעבדים אתם" - שהמצרים הם אלו שעוררו אותם ל"עבודה שבלב - זו תפלה" (תענית ב א), והם לא התעוררו מצד עצמם להנע לפני בוראם ולהתפלל אליו עוד בשבתם בשלום ובשלחה, בטרם שיעבוד מצרים.

חשיבות פרוט הבקשה

"ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפודעים אשר שם לפרעה" (ח ה)

במדרש (אסתר רבה ז כד) מספר על אדם שנופגע בקרסלו בעת שהלך בדרכו. נשא האיש את עיניו לשמים ובקש שיזדמן לו חמור. לפתע עבר במקום רומאי שזה עתה המליטה אתונו עיר רב, ובראותו את היהודי העומד לפניו צוה עליו לשאת את העיר על כתפו. התאנח היהודי ואמר במרירות: "הנה תפלתי התקבלה, אולם לפי שלא פרשתי בבקשתי שיזדמן לי חמור שארכב עליו, הזדמן לי חמור הרכב עליו..."

ה'אור החיים' הקדוש כותב כי מפסוק זה נוכל ללמוד מקור לכך שעל האדם לפרש את תפלתו: לכאורה די היה שיצעק משה "על דבר הצפודעים", ולשם מה מוסיפה התורה לפרש "אשר שם לפרעה"? אלא משה פרש בתפלתו שאין פונתו לבקש שיכלו כל הצפודעים שבעולם, כי אם הצפודעים שפרעה הפך בהן.

ביסוד זה אף פרש רבי בנימין הכהן ויטאלי [הרב"ך] את נסח ברכתו של יעקב למנשה ואפרים (בראשית מח טז): "המלאך הגאל אתי מפל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק ויזגו לרב בקרב הארץ"; פרש יעקב "אבתי אברהם ויצחק" ולא סתם ואמר "אבתי", שאלמלא היה מפרש, היה גם תרח אבי אברהם נכלל בכלל "אבתי" (גבול בנימין ויח).

פרעה בקש להפיל בתפלת ישראל

"ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם לה' אלקיכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי" (ח כד)

את התבות "העתירו בעדי" תרגם אוניקלוס "צלו אף עלי". ומדוע הוסיף תבת "אף"?

באר האמרי אמת:

חכמים (דב"ר ב א) מנו עשר לשונות של תפלה. ובאר החידושי הר"מ ש'עשר לשונות אלו התחדשו ונוסדו בעקבות עשר המכות שהכה הקב"ה את המצרים, שעל ידי כל אחת מהן נחלשה טמאת מצרים שעד כה מנעה מישראל להתפלל, ובד בבד נוסד עוד אחד מלשונות התפלה.

פרעה הבין שלשונות התפלה התחדשו בעקב עבדו ישראל, ולכך, כפי שפרש אוניקלוס, באותה שעה שבקש "העתירו בעדי", לא בקש שישאו תפלה מיוחדת בעבורו, אלא שכאשר הם מתפללים על עצמם יתפללו "אף עליו" (אמרי הר"מ; אמרי אמת' תרצ"א).

‘כי מלאכיו יצוה לך לשמרך’

את הארנק ואת המסמכים מתחת כסא הנהג, נעל את הרכב ואת המפתחות החביא בחלקו הפנימי של אחד מגלגלי הרכב, ואחר עזב במהירות את המקום, בתקנה שאיש מתושבי האזור לא הבחין בו.

הוא פסע במהירות. פריז משתרעת על שטח ענק, ועד לביתו עמדה לפניו דרך ארכה מאד. לאורך הדרך הרבה בקורות היום והבין כי נשלח אליו מסר משמים; היה עליו לשמור את קבלתו בכל תקף וללא שום פרשנויות, והוא נשא תפלה חרישית כי יגיע בשלום לביתו, ושגם לממונו לא יארע שום רע.

“רבנו של עולם”, התפלל שמעון, “הבנתי את המסר... אני מתחייב כי מכאן ואילך אשמור את קבלתי בכל תקף, אגא הולכיני והצעידני לשלום, ושלח מלאכי מרום שישמרו על רכושני וימנעו ממני כל הפסד”.

במהלך דרכו הארכה הוא נעצר בבית כנסת לתפלות השבת, ורק קרוב לאחת עשרה בלילה הוא הגיע לביתו. בני ביתו היו מדאגים מאד, והוא הרגיעם וספר להם את קורותיו. אחר פנה לטל ידיו לסעודת השבת. לאורך כל השבת גרש את הדאגה מלבו ושמר על קדשות וענג השבת.

במוצאי שבת התקשר שמעון לגיסו ובקש ממנו להסיע אותו למקום שבו השאיר את הרכב. כשגיסו שמע את הספור הוא הזדעק: “במקום כזה השאר את הרכב? ועוד השאר בתוכו כסף?! חבל על הנסיעה, הרכב בודאי כבר לא שם, שלא לדבר על הכסף הרב שהשאר בו”. אלא ששמעון לא התאש. הוא הרי הפנים את המסר וגם התפלל.

נסעו השנים למקום ושמוחו לראות כי הרכב נמצא. שמעון הנרגש ירד מהרכב והתכופף כדי לקחת את המפתחות מהמקום שבו הניחם, אלא שבאותו רגע קפצו עליו שני בלשים לבושי שחרים.

לאחר שיחת הרגעה קצרה התברר גדל הנס: מסתבר כי בלשים אלו היו חלק מכת משטרתי סמוי שהצב בשכונה לצורך מעקב ומניעת פשע. ביום ששי הם הבחינו מרחוק בדמות המתכופפת בצורה חשודה ליד רכב חונה. למעשה היה זה שמעון שהתכופף כדי להטמין את מפתחות רכבו, אולם הם הסיקו כי מדובר בפושע המתכנן מעשה מפקפק כלשהו. לפיכך החליטו להמתין סמוך למקום, מתוך כוונה לתפס את הפושע בשעת מעשה. עתה כששב למקום, היו בטוחים כי הגה הם תפסו את הפושע.

תפלתו של שמעון נשמעה. הבלשים חפשו גנבים, ומבלי משים היו כשליחים משמים לשמור על רכושו מכל צרה ופגע.

‘שש באמרתך פרשת שלח, עמ' רסג

שמעון התלבט מאד אם להענות לבקשת הבוס ובאפן חד פעמי להתעכב במשרד ביום ששי לאחר חצות היום, או שמא לדחות את הפגישה למועד אחר...

לבסוף החליט להענות לבקשה, ובלבו הוא שכנע את עצמו כי אין מדובר הפעם בעבודה, אלא בסך הכל בקבלת כסף. מלבד זאת הוא הבטיח לעצמו כי יעשה כל מאמץ לקצר את הפגישה ולסיימה בשעת חצות או מעט לאחר מכן.

בפעל הבוס התעכב ושמעון נכנס לפגישה באחור. אם לא די בכך הרי שהדין וההתעמקות במסמכי העסקה התארכו הרבה מעבר למצופה, כך שרק בשעה שלוש וחצי אחר הצהריים היא הסתיימה. שמעון קבל סכום כסף גדול במזמון ומהר לשוב לביתו.

בשעה רבע לארבע אחר הצהריים התניע שמעון את רכבו ופנה לצאת לכוון ביתו. עד לביתו עמדה לפניו דרך של כשעה בסך הכל, כך שהוא היה אמור להגיע עוד לפני השעה חמש, בעוד השבת נכנסת בפריז בעונה זו בשעה רבע לתשע. אולם בכל זאת לבו היה כבד, על שלא עמד בקבלתו.

הוא כבר הספיק לעשות כמחצית מהדרך, ולפתע נעצרה התנועה באחת. פקק ארוך השתרך בפביש שלפניו, תוצאה של תאונת דרכים קשה שהתרחשה בהמשך הכביש. ככל שנקפו הדקות והתארכו השעות, הבין שמעון כי אם ברצונו להגיע הביתה יהיה עליו להחנות את הרכב בצד הדרך ולצעד ברגל עד לביתו.

דא עקא, שבאותה שעה עמד שמעון בסמוך לשכונה שנודעה לשמחה בשעור הפשע הגבוה השורר בה. היה זה אזור שבו השתכנו מהגרים, יוצאי ארצות נחשלות מכל רחבי תבל, ומטבע הדברים שררו בו פשיעה גוזה ואלימות רבה. כל צרפתי יודע כי באזור זה לא כדאי לעבר, לא ממלץ להתעכב, ובדאי שאסור לחנות, שלא לדבר על השארת דברי ערך ברכב החונה...

שכונה זו נודעה כבסיס ליציאת חליות של גנבי רכב הפועלים בכל רחבי פריז, ושמעון ידע כי רכב המשאר במקום, יטפל בהקדם על ידי אחת מחליות אלו.

הוא הביט בשעונו. השעה היתה מאחרת, וכשהבין כי יגיע לביתו הרבה לאחר פניסת השבת, החליט להשאיר את רכבו באותה שכונה. בלב כבד הוא הטמין את הכסף,

שעת לפני צהריים של יום ששי בפריז בירת צרפת. מגדל איפל, גאותה וסמלה של העיר, נשקף היטב מחלון המשרד שבתוכו ישב שמעון וכסס צפרנים בלחץ. ההתלבטות שעמדה לפניו היתה קשה.

שמעון, יהודי צרפתי שומר תורה ומצוות, קבל על עצמו זה מכבר שלא לעבד ביום ששי לאחר חצות היום. הוא עבד כמתוך

במהלך דרכו הארכה הוא נעצר בבית כנסת לתפלות השבת, ורק קרוב לאחת עשרה בלילה הוא הגיע לביתו. בני ביתו היו מדאגים מאד, והוא הרגיעם וספר להם את קורותיו. אחר פנה לטל ידיו לסעודת השבת. לאורך כל השבת גרש את הדאגה מלבו ושמר על קדשות וענג השבת.

במשרד תווך מצליח, ולמרות הקשי שבדבר הצליח להשיג הסכמה מהבוס הגוי, שבכל יום ששי לקראת חצות היום הוא נועל את דלת חדרו ונוסע לביתו להתכונן לשבת הקרבה ובאה.

במשך חדשים ארפים הצליח בהתמדה לעמד במשימה, בדרך כלל בקלות יתרה. ואולם היום עמד בפניו אתגר: קרוב לשעת חצות קרא לו הבוס לפגישה שבה בקש לסגר עמו את האחוזים המוגיעים לו על עסקת תווך גדולה, אותה הוביל בהצלחה רבה.

הבטחה בדברים שבקדשה לעניית אמן

בשעת אמירת 'פסוקי דזמרה'

העומד בתפלה ושמע ברכה מפי אדם אחר, עליו לבחון על פי המקום שבו עומד אם מתר לו להפסיק ולענות אמן, וכדלהלן: השומע ברכה בשעת אמירת פסוקי דזמרה, אם עומד בין שני פסוקים, או אפלו באמצע פסוק - במקום שמסתים בו ענין, מתר לו לענות אמן 1. ואם עומד באמצע ענין, לא יפסיק אלא לעניית אמן על הברכות "הא-ל הקדוש" ו"שומע תפלה" 2, וכן לעניית אמן אחר חלקו הראשון של הקדיש עד "דאמירן בעלמא" 3. ואולם אחר ההוספות שבקדיש, דהינו אחר "תתקבל", "על ישראל", "יהא שלמא" ו"עושה שלום", אין לענות אמן בפסוקי דזמרה, אף אם עומד בין הפסוקים 4. ויש הסוברים שאפשר לענות אמן בפסוקי דזמרה אף אחר הוספות אלו 5.

ואחר "ברוך הוא", לפי שעניית אמן אחריה אינה מעקר הדין (אשי ישראל פרק טז הערה כג; 'הליכות שלמה' - תפלה פרק ו הלכה יא. וראה בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ד סי' יד, שהזכיר לא לענות רק אחר "ויקרב משיחיה"). ואולם ה'בן איש חי' (פרשת ויגש אות י) וה'כף החיים' כתבו שמתר לענות את כל חמשת האמנים הראשונים של הקדיש, והסכים הגר"ז אויערבך ('הליכות שלמה' שם) שלמדקדים שלא לפחת מחמשה אמנים בעקר הקדיש, מתר לענות בפסוקי דזמרה את כל חמשת האמנים הראשונים שבקדיש.

לענין אמירת 'ברוך הוא' באמצע פסוקי דזמרה, כתבו האחרונים שאין לאמרו אף לא במקום הפסק ענין, ראה שו"ת 'לבושי מרדכי' (או"ח תנינין סי' י), שו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סוף סי' טז) ושו"ת 'ציץ אליעזר' (ח"א סי' ג).

4. ה'בן איש חי' (פר' ויגש אות י) הסתפק בדיון עניית אמן אחר בקשות אלו, והסיק שלא לענותה באמצע פסוקי דזמרה, וכן פסק ה'כף החיים' (שם כב). והגר"ש"ז אויערבך ('אשי ישראל' 'הליכות שלמה' שם).

5. בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' יד) כתב שמתר לענות אמן בפסוקי דזמרה אף אחר "תתקבל" ו"על ישראל". ואולם ב'בית ברוך' על ה'חיי אדם' (כ ג) הסיק מכך שהמשנה ברורה (נא ח) כתב בסתמא שמתר לענות אמן אחר קדיש בפסוקי דזמרה מבלי לחלק בין אמן דמדינא לאמן דמנהגא, שמתר לענות בקדיש אף על אמן דמנהגא, וכן כתב בשו"ת 'שואל ונשאל' (או"ח ח"ד סי' כו). וראה ב'פסקי תשובות' (סי' נא אות יד) שכתב שהנהגה פו' יש לו על מי לסמוך.

ברכות "הא-ל הקדוש" ו"שומע תפלה" יש חשיבות מיוחדת. ומבאר ה'בית יוסף' (או"ח טו) בשם מהר"ם אבוהב שחשיבות זו נובעת מכך שבפכת "הא-ל הקדוש" מסמית את החלק הראשון בתפלת העמידה, דהינו ברכות השבחה, ואלו ברפת "שומע תפלה" מסמית את החלק השני - ברכות הבקשה. הרמ"א (שם ג) פסק כדברי הירושלמי, ואלו ה'בית יוסף' (שם) סובר שהבבלי שלא הביא הלכה זו, חולק על הירושלמי, ולקב' אין הלכה כירושלמי, ועניית אמן על ברכות אלו, דינה פעניית אמן על שאר ברכות. והנה על פי דברי הרמ"א פסק ה'בית יוסף' (נא ד) שלעניית אמנים אלו יש להפסיק בפסוקי דזמרה, אף באמצע ענין. ויש להעיר שאף לדעת ה'בן איש חי' (פר' שמות אות ו) וה'כף החיים' (שם כג), שפסקו כ'בית יוסף', שדין עניית אמן על שתי ברכות אלו הוא פדיון עניית אמן על שאר ברכות, מכל מקום לא יחלקו לדניא בענין זה, שכן כפי שנתבאר בהערה הקודמת לדעתם מתר לענות אמן על כל הברכות בפסוקי דזמרה, אף באמצע ענין.

3. ה'משנה ברורה' (נא ח) פסק שהעומד בפסוקי דזמרה יענה אמן אחר הקדיש, גם אם אוחז באמצע ענין (פמבאר ב'שער הציון' שם יב וב'באר הלכה' שם). זאת על פי דברי השלחן ערוך (סו ג) שהעומד בקריאת שמע יפסיק לענות אמן אחר הקדיש, אפלו באמצע פסוק. אמנם לענין הפסקה בקריאת שמע לעניית הקדיש, כתב ה'מגן אברהם' (סו ו) שיענה רק במקומות שעליהם יש לענות אמן מעקר הדין, והסיקו הפוסקים שהוא הדין בפסוקי דזמרה (ראה 'משנה אחרונה' סי' נא הערה קלה). ופסק הגר"ש"ז אויערבך ש'לפיכך העומד באמצע פסוקי דזמרה לא יענה אמן אחר "ויקרב משיחיה",

1. משפוחת אדם באמירת 'ברוך שאמר' אסור לו להפסיק בדבור, אף לא לדבר מצוה, עד לאחר התפלה (שו"ע ורמ"א או"ח נא ד). ואף לאמירת 'ברוך הוא וברוך שמו' אין להפסיק (שו"ע הרב קכד ח; 'משנה ברורה' נא ח). ואולם כתבו הפוסקים ('קשר גדול' [לחיד"א] ז לד; 'שו"ע הרב' שם ה; 'פרי מגדים' א"א נא ג, בדעת ה'מגן אברהם'; 'כף החיים' שם כא) שלעניית אמן אחר כל ברכה מתר להפסיק באמצע פסוקי דזמרה, לפי שעניית אמן שבח היא כפסוקי דזמרה, ואין היא נחשבת להפסק [וכתב הפמ"ג (א"א נא ג) שאף עניית אמן אחר ברכה שיש בה שאילת צרכיו, שיש לכוון בה "יהי רצון שיתקיימו דברי המברך", נחשבת לשבח]. וראה ב'בן איש חי' (פר' ויגש אות י) שהביא בענין זה את דברי 'שער הכוונות' (ענין ברכות השחר) שהאר"י היה נוהג לענות אמן אחר המברכים ברכות השחר בבית מדרשו, גם בעת אמירת פסוקי דזמרה. ומכל מקום כתב בספר 'קצות השלחן' (יח ב) שהעונה אמן באמצע פסוק, יחזר ויאמר שוב מתחלת אותו פסוק. ואולם ה'חיי אדם' כתב (כ ג) שבאמצע פסוק בפסוקי דזמרה לא יענה אמן אלא אם כן עומד במקום הפסק ענין, וכן פסק ה'משנה ברורה' (שם). וראה מה שכתב ב'באר הלכה' (שם).

אמנם לא התירו לענות בפסוקי דזמרה אלא אמן שחובה מן הדין לענותה, כגון אחר ברכה שיש בה שם ומלכות, או אחר קדיש, אולם אין לענות אמן שאין חובה לענותה, כגון אחר ברכה שאין בה שם ומלכות, אחר "מי שברך", או אחר "יהי רצון" הנאמר בשני וחמישי אחר קריאת התורה (ד"ר החיים' דין פסוקי דזמרה, סעיף ג; 'פסקי תשובות' נא יא; 'נוטרי אמן' ח"ב פ"כ סעיף טו).

2. בירושלמי (ברכות ד ו) אמרו שלעניית אמן אחר

אגדת אמונים

מכתב מקודא נאמן

למערכת 'וכל מאמינים',

יישר כח על העלון הנכבד, אשר כל מדוריו הנפלאים אהובים וברורים, ואולם קורת רוח מרבה הנני שואב ממדור 'דרך אמונים', המלבן בבהירות ועמק את הלכות אמן. האמת אגיד שכמורה הוראה מתחדשות, מתבררות ומתלבנות לי בזכותו נקודות רבות בהלכות עניית אמן. ויישר כחכם על שאתם מקפידים לציין מקורות מדקים לכל הלכה.

לרב חביבות הדברים אחד, כי ממדור 'דרך אמונים' שהובא בעלון לפרשת ויגש עולה שלשלוש מעלות זוכה המברך ברכה בקול, ושלשלתן מתחילות באות מ"ם: א. משלים - שבכך שמכון לעניית אמן הנענית אחריו, משלים את ברכתו, שכן עניית אמן היא חלק מן הברכה. ב. מזכה - שמזכה את כלל השומעים במצות עניית אמן. ג. מקדש - שבפעם אמירת הברכה בקול הוא מקדש שם שמים.

וחשבותי לומר, שלכך מרמזים שלשת הבתים הראשונים בפיט "אין פאלקינו" שפידוע ראשי תבותיהם הוא אמן. "אין פאלקינו" - מרמז לענין קדוש ה', שהמברך בקול מכריז "אין פאלקינו", "מי פאלקינו" - לשון שאלה, מרמז לזכוי הרבים. שכן בכך שהוא מברך בקול הוא גורם ששיבו לו בעניית אמן; "גודה לאלקינו" - מרמז לשלמות הברכה. שבפעניית אמן נשלמת הברכה וההודאה.

בברכה והוקרה,
ש' ח' פ' - בני ברק

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

אמן בחלום הלילה

גדלתי בבית דתי, ומאז שאני זוכר את עצמי הקפידה אמי לענות אמן אחרי הברכות ששמעה. במשך השנים נתקתי כל קשר ליהדות ופרקתי מעלי על מצוות, וברצותי למחוק את עברי, השתקעתי בתל אביב החלונית, במקום שצפיתי שלא יראו בו אנשים שיזכירו לי את עברי... והנה נכנסת אתה, ברכת בקול, והזכרונות החלו להציף אותי. לא יכלתי לשאת זאת וגערתני בך בתקפיות רבה, אני מקווה שתסלח לי..."

מוטי הנהן לחיוב והפקיד המשיך: "בלילה לאחר המפגש אתה, פקד אותי חלום מבעית: ראיתי את אמי שהלכה לעולמה לפני כמה שנים. היא הביטה בי במבט כאוב וגערה בי: 'בני יקר, אני סובלת רבות מהתנהגותך, אולם הפעם עברת כל גבול! משמים זמנו לפניך הזדמנות לענות אמן, לו היית מנצל אותה, היית מזכה אותי לעלות בדרגה נוספת בגן עדן, ואתה, לא די שלא ענית, אף מונעת מהמברך לסיים את הברכה ומהגוחכים במקום לענות אחריו אמן. למה? למה עשית זאת?!' הטיחה בי אמי בכאב ונגעלמה".

הפקיד הרכין את ראשו. נפר היה כי החלום חי בראשו כאלו הוא מתרחש כאן ועכשיו.

לאחר כמה דקות ננער ממקומו ואמר למוטי: "אני חיב לפייס את אמי. אגא עזר לי להתחזק, כדי שאוכל לפעול לטובת נשמתה של אמי היקרה. אני מוכן לקבל על עצמי הכל... איני יכול לשאת את המחשבה כי גרמתי לאמי צער כה גדול".

מוטי יצא מהבנק, כשבדידיו פרטיו של אותו פקיד. הם קבעו לשמור על קשר, והקשר הניב בהמשך פרות נפלאים וחיזק גדול. מעל הכל יצא מוטי עם מסר חשוב ומעורר על כחה של אמן אחת, הפותחת שערי גן עדן.

נשמע מפי בעל המעשה

מוטי הוא יהודי יקר העוסק לפרנסתו כשליח. שמו יצא לפניו כמשלוחן אמן וירא שמים, ובשל כך הוא מבקש במיוחד לשליחיות הדורשות אמן, כמשלוחי כספים בעבור בנקים, מסמכים עבור עורכי דין וכיצא באלו.

ביום מן הימים נשלח מוטי למסר מעטפה יקרה לסניף בנק בתל אביב, שאליו כבר נשלח כמה פעמים. משהגיע לסניף הבחין שהפקיד שהיה אמור לקבל את המעטפה טרוד בשיחה, והוא נצל את ההזדמנות כדי לשותת כוס מים קרים. כמנהגו הוא ברה בכונה ובקול רם, ואולם תוך כדי אמירת הברכה הפתע לשמע צעקה תקיפה שבקעה מפי אחד הפקידים, אדם שחזותו הוכיחה על היותו רחוק מתורה ומצוות:

"לא כאן! לא בית כנסת!" צעק הפקיד בכעס, ומוטי הנבוך נאלץ לסיים את הברכה בשקט, מסר את המעטפה בשתיקה ופנה ליעד הבא.

תקופה קצרה לאחר מכן הזדמן שוב לאותו בנק. גרונו היה נחר והוא בקש לשותת, כשהפעם, בעקבות התקרית שארעה לו בעבר, ברה בשקט. אלא שגם הפעם נקטעה הברכה לקול קריאה שהפנתה לעברו. להפתעתו הפעם הטון היה מרפה יותר, וגם התכן היה שונה:

"למה אתה מברך בשקט? הפתיע אותו הפקיד שהשתיקו בפעם הקודמת, 'תברך בקול, שכלם ישמעו ויענו אמן!'"

מוטי היה המום ומבלבל מהתפנית. הוא התקרב לשלחנו של הפקיד, והבחין כי אותות התרגשות נכרים על פניו. הפקיד סמן לו לשבת, וספר לו כשדמעות זולגות מעיניו: "אתה בודאי זוכר שבשבוש שעבר היית כאן, ברכת ברכה בקול, והתקוממתי", אמר הפקיד במבוכה, ומיד הסביר:

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלוא

רבי יעקב קטינא מחוסט

ט' בשבט תר"נ

רבי יעקב קטינא נולד לאביו רבי יצחק מרדכי בשנים תק"ע-תק"פ. בצעירותו הסתופף בצל צדיקי דורו, בהם רבי אשר ישעיה מרופשיץ, רבי יהודה צבי מראזלא ובעל הדברי תיים מצאנז.

במשך כארבעים שנה, החל משנת תר"ו ועד להסתלקותו, כהן רבי יעקב כדן בקהלת חוסט המעטירה, ואף הרביץ בה תורה בישיבה שעמדה בראשותו. אף שהיה מפרסם לגדול בתורה ואיש קדוש, נהג כל ימיו בענוה. וכן כותב עליו הרב מצעהלים בהספמתו לספרו 'קרוב העני' על התורה: "הגאון הצדיק חסידא ופרישא ענותן כהלל, אשר היה נודע לכל באי שער עירו לאיש קדוש בעל מדרגה, וכל מעשיו לשם שמים".

נוסף לספר 'קרוב העני' חבר רבי יעקב ספר קטן בשם 'רחמי האב' המכיל נ"ח סימנים בענייני מוסר וחסידות. ספר זה נודע בשערים ונדפס בעשרות מהדורות. ביום ט' בשבט תר"ן הסתלק לגני מרומים ונטמן בבית החיים בחוסט.

המצבה על קברו של רבי יעקב קטינא בחוסט

הבושה הגדולה ביום פקדה

בספרו 'רחמי האב' (אות נו) כותב רבי יעקב קטינא, כי לפי שעניית אמן היא מצוה קלה שאינה דורשת מהאדם מאמץ פלשהו, יש חיוב מיוחד על האדם לקיימה. ובאר: בעוד על מצוות שקיימן פרוץ בטרח או הוצאות כספיות, יוכלו מליצי ישר ללמד זכות על האדם שלא קיימו, לגבי מצוות אמן: "מה יענה ליום פקדה כשישאלוהו: למה לא ענית אמן - מה עבודה היא?!" ומסים כי על גדל הבושה שתהיה לאותו אדם בעולם הבא, מרמוז הכתוב ואומר (תהלים פג יז): "מלא פניהם קלון" - סופי תבות אמ"ן.